

Datum: 13-08-2005

Pagina: 038

Rubriek:

Auteur: OOMEN, M.

Moslima's op het pad van de roem

Geen Fatima-rolletjes

Door Mar Oomen, foto's Michiel van Nieuwkerk

Jonge meiden die dromen van glamour en glitter. Niets bijzonders. Behalve als ze Turks of Marokkaans zijn. Hoe komt het dat er zo weinig moslima's in de spotlights staan? En waarom hebben Lkoundi, Hassouni, Seçen, El Fahidi en Bad Brya er wél voor gekozen? 'Ik zeg: ik leef voor mijzelf, hoor.'

'Wie zijn de lezers van dat blad eigenlijk?' vraagt het tengere meisje met lang, donker golvend haar, terwijl ze in een van de laatste nummers van Vrij Nederland bladert. Haar stem klinkt bozig, maar ook aarzelend. Misschien lukt het nog haar over te halen toch haar verhaal te vertellen. Ze zijn wat ouder en redelijk hoog opgeleid, zeg ik. 'Directeuren dus, misschien wel producenten, ongetwijfeld mensen uit de media,' reageert het Marokkaanse meisje meteen. 'Die lezen straks wat ik niet wil vanwege mijn geloof en dan loop ik misschien een opdracht mis. Nee, nee, nee, ik doe niet mee met het verhaal.'

Het meisje dat 'al jaren modellenwerk doet' en nu presentatrice wil worden, is niet meer van haar standpunt af te brengen. Nu het ook over haar ouders en haar geloof gaat, trekt ze zich terug.

'Ik kan daar zo kwaad om worden,' zegt Dounia Lkoundi (30), beginnend presentatrice bij Endemol en van huis uit Marokkaans. 'Hasoma heet het. Schaamte voor wat anderen over je zeggen. Het houdt heel veel vrouwen tegen om te doen wat ze willen. Ik zeg: ik leef voor mijzelf hoor.'

'Ik heb mijn ouders één keer voor de keus gesteld,' zegt de Marokkaanse Jihane el Fahidi (27), actrice in spe. 'Ze vroegen mij: waarom ben je niet rustig, waarom ben je niet zoals andere meisjes. Ik zei: zij doen al die dingen ook, maar zij doen het stiekem. Ik doe het openlijk, wat willen jullie? Later hoorde ik mijn moeder tegen een andere vrouw zeggen: "De mensen moeten niet kletsen, ik weet tenminste wat mijn dochter doet." Dat voelde zó goed.'

Als kind konden ze uren met een namaakmicrofoon voor de spiegel staan: Dounia Lkoundi (30), Jihane el Fahidi (27), rapster Bad Brya (22), actrice Maryam Hassouni (19) en danseres Banu Seçen (20). Ze dansten en zongen of trokken de mooiste kleren van hun oudste zus of moeder aan. Als elk meisje droomden ze van een toekomst als filmster, popster of omroepster.

'Tv-kijken is een echte Marokkaanse bezigheid,' zegt Lkoundi in haar Amsterdamse woning. Houten planken op de vloer, een paars bankstel, een lange houten tafel – het is het interieur van een jong, welgesteld stel. Alleen de twee kleurige Marokkaanse lampen aan het plafond en de talloze familiefoto's herinneren aan het land van herkomst van haar ouders. 'We keken thuis naar alles: het journaal, de 1-2-3 show, het Songfestival, Willem Ruys, André van Duyn. Later kwamen MTV en Sky-channel erbij. Ik keek altijd naar hoe iemand iets deed en gaf dan commentaar: dit is nep, of: goh, wat goed. En later: hé, misschien kan ik dat ook.'

De Turkse Banu Seçen was als achtjarige een van de 'achtergrondansertjes' van de

Miniplay-backshow van Henny Huisman. En de Marokkaanse Maryam Merabet, ofwel rapster Bad Brya, was er altijd als de kippen bij als op haar lagere school een soundmixshow of een musical gehouden werd. 'Om voor een publiek op te treden – dat voelde zó vet. Ik wist toen al dat ik iets wilde met dansen, toneelspelen of zingen.'

Jonge meiden met grote ambities en prachtige dromen. Niets bijzonders aan. Behalve dan dat ze Turks en Marokkaans zijn, van huis uit moslima. In hun omgeving spreekt het niet vanzelf om in de voetsporen te willen treden van Madonna en Britney Spears, of, dichterbij huis, van presentatrice Chazia Mourali of actrice Touriya Haoud.

Banu Seçen is het eerste en enige Turkse meisje op dansschool Lucia Marthas. Bad Brya is een van de weinige Marokkaanse rapsters in Nederland – 'ik geloof dat er nog één andere is'. Maryam Hassouni – ze was de Marokkaanse puber Dunya in de dramaserie Dunya en Desie en is Samira in de serie Shouf Shouf Habibi – is een van de weinige jonge Marokkaanse actrices in Nederland.

Ook op de toneel- en kunstacademies lopen nog nauwelijks moslima's rond. Senay Özdemir, hoofdredacteur van Sen, een tijdschrift voor 'Mediterrane vrouwen', wilde een artikel over aankomende Marokkaanse en Turkse actrices en kunstenaressen. Na lang zoeken vond ze er twee. Özdemir vertelt dat het ook heel moeilijk is om 'mediterrane uitzijende' modellen te vinden. 'Ik wil natuurlijk in elk nieuw nummer een ander model, maar de ervaren modellen raken op. Laatst moesten we iemand uit Brazilië laten komen.'

Bij castingbureau Hollands Glorie staan veertigduizend mensen ingeschreven, daartussen zitten honderdvijftien Marokkaanse en zevenenvijftig Turkse vrouwen. Bij fotomodellenbureau Dutch Casting staan drieënvijftig Marokkaanse vrouwen ingeschreven op een bestand van twintigduizend.

Hoe komt het dat er nog zo weinig Turkse en Marokkaanse sterren zijn? En waarom hebben Lkoundi, Hassouni, Seçen, El Fahidi en Bad Brya wél voor het onzekere pad naar de roem gekozen?

Een druilerige maandagochtend. Dansschool Lucia Marthas ligt er verlaten bij. Afgelopen weekend waren de eindejaars optredens van de school in theater De Meervaart – iedereen ligt nog zijn feestroes uit te slapen. Banu Seçen komt aanrijden op een zilveren stepje in een strak zwart pak met een grijs hesje, lange zilvergrijze punt-laarzen, een brede zilveren riem om haar taille en grote earphones op haar oren. Alsof ze van een andere planeet komt. 'Het is heel goed gegaan, ook gisteravond,' zegt ze, terwijl ze haar koptelefoon afdoet en haar stepje naast de snoepautomaat tegen de muur zet. 'Ik moest een showy girl zijn. Verleidelijk dansen. In een rood, sexy pak. Niet het eerste wat ik graag doe. Maar op het podium lukt alles. Dansen is echt mijn ding.'

Dat Banu Seçen danseres is geworden, komt door haar moeder. Banu was een heel beweeglijk meisje, hoorde ze muziek dan stond ze niet meer stil. Een Arubaans vriendinnetje zat bij Lucia Marthas op dansles. 'Laat haar een proefles doen,' zei haar moeder tegen Banu's moeder. Banu: 'Na die proefles kwam ik thuis en zei: ik vind het niet leuk, ik hoef niet op dansen. "Pech," zei mijn moeder, "ik heb je al ingeschreven." Ik ben heel blij dat mijn moeder mij op dansles heeft gehouden terwijl dat heel ongebruikelijk is: een Turk stuurde zijn dochter niet naar een dansschool, dat hoorde niet.'

Haar moeder is ook geen gewone Turkse moeder, zegt Banu. 'Mijn ouders zijn gescheiden toen ik veertien was. Mijn moeder heeft les gegeven in de Turkse taal en cultuur en is nu politiek actief in het plaatselijke buurthuis. Ze voedde ons heel vrij op. Okay, zei ze bijvoorbeeld, liever geen seks voor je achttiende en je mag trouwen met wie je wil als hij maar een aardige goed opgeleide jongen is met een baan.'

Het geloof speelde in het dagelijks leven een ondergeschikte rol. Banu: 'We geloven wel in

God, we eten geen varkensvlees, maar daar blijft het bij, we bidden niet en houden geen ramadan.'

Voor de andere jonge vrouwen was het minder vanzelfsprekend dat ze hun expressieve talenten ontplooiden. Zij voetbalden – Bad Brya zou in het Amsterdams damesseselectieteam gespeeld hebben als ze niet voor de rap had gekozen. Ze zaten op turnen en taekwondo (Maryam Hassouni) of op kickboxen (Bad Brya, Jihane el Fahidi). Jihane: 'Ik wilde op dansles of op muzieklés – het mocht niet van mijn vader. "Wat heb je aan dansen," zei hij. "Ga maar op kickboxen. Dan kun je jezelf verdedigen."

Toch groeiden ook deze vrouwen op in een omgeving die meer op Nederland gericht was dan op Marokko of Turkije. Jihane's ouders zijn bijvoorbeeld pas nu hun kinderen volwassen zijn begonnen met het bouwen van een huis in Marokko. Bij aankomst in Nederland, meer dan dertig jaar geleden, hadden ze er meteen hun principe van gemaakt: wij leven nu in dit land, we moeten hier een bestaan opbouwen. Jihane: 'Wij gingen dan ook niet zo vaak naar Marokko. Mijn moeder is een moderne Marokkaanse vrouw, zonder hoofddoek – ze vindt het heerlijk om zichzelf mooi te maken. Sinds kort heeft ze een eigen zaakje, ze is pedicure. Een tante die net een hoofddoek is gaan dragen, probeert haar te bekeren. Maar ze moet er niet aan denken, ze is nu juist echt aan het leven.'

Bad Brya is, zegt ze, 'best vrij' opgevoed. Ze heeft een oudere en een jongere broer en haar moeder hanteerde voor haar dezelfde regels als voor haar broers, ze mocht als meisje net zoveel als zij. En presentatrice Dounia Lkoundi moest met kinderen van directeuren en internisten leren omgaan. 'Ik zat op een middelbare kakschool en woonde in de Utrechtse wijk de Witte Vrouwen, een hele blanke buurt.'

Maryam Hassouni komt aanlopen in een zonnig T-shirt op een strakke spijkerbroek, haar haar is los, lang en stijl. 'Morgen moet het eraf,' zegt ze met spijt in haar stem. 'Dan beginnen de opnames van de serie Shouf Shouf Habibi en Samira moet er een beetje punkig uitzien. Gelukkig mogen ze het ook weer niet té kort knippen, want dit najaar zijn de opnamen van Kicks, dan speel ik een Marokkaanse politieagente en moet mijn haar weer op lengte zijn.'

Maryam Hassouni woonde in Osdorp en zat op het Caland Lyceum. Om erbij te horen, zegt ze, 'moest je er sexy uitzien, Diesel-broeken dragen, een grote bek hebben en spijbelen. Als je dat allemaal niet wilde, werd je gepest, vonden ze je arrogant.'

Op een dag hoorde Hassouni dat ze na school door een grote groep meiden opgewacht zou worden om in elkaar geslagen te worden. Ze vluchtte voortijdig de les uit, verliet via een nooduitgang het gebouw en rende naar huis. 'Ik was zó bang – ik ben niet meer naar die school teruggegaan. Gelukkig kon ik terecht op het Montessori Lyceum. Daar was ik de enige Marokkaan, wat ook heel erg wennen was. Ze vroegen me waarom ik geen hoofddoek droeg en of het klopte dat we tijdens de ramadan in het donker wel mochten eten omdat God ons dan niet kon zien.'

Op het Caland was Maryam Hassouni nog van plan geweest verder te gaan in de sport. Bij de dramalessen op het Montessori hoorde ze van de audities voor Dunya en Desi. Ze bleek een natuurtalent. Maar naar de toneelacademie gaat ze niet. 'Ik durf geen auditie te doen. Stel dat ze me afwijzen?' Bovendien zou ze haar vader er bepaald geen plezier mee doen. 'Als ik naar de toneelschool zou gaan, zou mijn vader denken: nu ben ik voor niks naar Nederland gekomen. Hij wil zekerheid voor mij.' Tot haar vaders vreugde heeft Maryam zich nu ingeschreven voor een studie rechten. Acteren doet ze vooralsnog in haar vrije tijd.

Het komt vaak voor: Marokkaanse of Turkse vrouwen 'hoppen' van studie naar studie omdat ze niet de opleiding van hun hart kunnen, durven of mogen volgen. Of ze proberen alles tegelijk te doen. Rapster Bad Brya volgde een opleiding juridische dienstverlening. Dounia Lkoundi studeerde internationaal management en is nu projectmanager bij een

media inkoopbureau. Presenteren doet ze in het weekend en op haar vrije dag.

Jihane el Fahidi volgde toen ze een jaar of zeventien was een oriëntatiecursus aan een toneelschool. 'Die had ik gevonden in de bieb, ik was altijd op zoek naar dingen die ik kon doen met dans of drama.' Op de cursus ontdekte ze dat wat ze wilde 'niet stom' was. 'Ik heb er gezongen, gedanst, geacteerd. Het voelde zo heftig, alsof je heel dicht bij je zelf komt. Toen wist ik: dit ben ik, dit is wat ik wil. Ik ga naar de toneelschool.'

Ze vertelde het thuis, ze vertelde het op school. Haar ouders vonden dat ze rechten moest studeren, of medicijnen. Op school zeiden de decanen: kun je niet beter iets gaan doen waarmee je je brood kunt verdienen. 'Van thuis had ik niet anders verwacht, maar als ze zelfs op school zeggen: je kunt beter niet naar de toneelschool gaan, dan ga je twijfelen, dan ga je denken: wie ben ik om te denken dat ik het wel kan maken als actrice.'

Ze schreef zich in voor een administratieve opleiding en vond een baan bij ABN Amro. 'Iedereen was trots op me, ik werkte bij dé bank. Maar ik was diepongelukkig en heel vaak ziek doordat ik niet deed wat ik wilde.'

Tien jaar geleden was het al bijzonder dat moslimouders hun dochters lieten studeren, dat ze dan iets onnutigs zouden gaan doen als toneelspelen of dansen was ondenkbaar. Meisjes zouden daar alleen maar hoogmoedig en eigenzinnig van worden. 'Voor veel Turken en Marokkanen is er nog steeds geen ruimte voor iets als acteren of kunst,' zegt Sen-hoofdredacteur Senay Özdemir, zelf ooit de eerste Turkse omroepster op de Nederlandse televisie. 'Ze zijn nog aan het overleven, proberen eerst hun financiële en culturele problemen op te lossen. En volgens de koran mag een vrouw buitenshuis geen dingen doen waarvan een andere dan de eigen man opgewonden kan raken. En als presentatrice moet je mooi zijn, mensen verleiden te blijven kijken.'

Özdemir zegt het terloops, alsof het geloof slechts een van de vele oorzaken is voor het geringe aantal moslima's in de wereld van de showbusiness. Maar welke rechtgeaarde moslim stuurt nu vrijwillig zijn dochter de smalle en gevaarlijke weg op naar roem? In een oogwenk kan alles verloren zijn: je eer, je goede naam.

'Ik ben zelf gaan lezen toen mijn ouders geen antwoord meer hadden op mijn vragen over het geloof,' zegt Jihane el Fahidi. 'Waarom, bijvoorbeeld, zijn dans en muziek verboden in de islam? Ik zag muziek juist als iets goddelijks. Ik ben gaan rondvragen en iedereen zegt iets anders. Muziek zou van de duivel zijn. Mensen kunnen er door in trance raken. En dans komt al gauw neer op verleiding en hoererij.'

Niet echt om vrolijk van te worden als muziek en dans je passie zijn. Jihane is salsadocent en geeft ook buikdansles. Ze heeft zich verdiept in de geschiedenis van de diverse danssoorten en ontdekte dat buikdansen in vroeger eeuwen een vruchtbaarheidsdans was, vrouwen dansten alleen voor elkaar. Zo probeert ze elk onderdeel van haar geloof op waarde te schatten. 'Om mijn eigen standpunt te kunnen bepalen.'

Hoe zij leven, wat zij doen, is iets tussen hen en God, vinden deze vrouwen. Ze trekken zich niets aan van wat anderen denken, zeggen ze. 'Het gaat om de binnenkant,' heeft Maryam Hassouni van haar moeder geleerd. Ze begrijpt dat ze voor televisie vooral wordt gevraagd als Marokkaanse. 'Maar,' zegt ze, 'ik heb natuurlijk mijn grenzen. Ik doe geen Fatima-rolletjes, ik weiger de clichémoslima met hoofddoek te spelen die in elkaar geslagen wordt door haar broer. En ik doe geen naakt en geen seks.'

Maryam Hassouni: 'Ik weiger de cliché-moslima met hoofddoek te spelen die in elkaar geslagen wordt door haar broer'

Presentatrice Dounia Lkoundi: 'Hasoma heet het. Schaamte voor wat anderen over je zeggen'

Danseress Banu Seçen: 'Geen enkele Turk stuurde zijn dochter naar een dansschool, dat hoorde niet'

Salsadocent Jihane el Fahidi: 'Wat heb je nu aan dansen, zei mijn vader, ga liever op kickboxen'

MICHIEL VAN NIEUWKERK

